

A CRITICAL STUDY ON HOW JAINA EPISTEMOLOGY IS CONSTRUCTED IN A MORE DIALOGICAL MANNER IN RELATION TO THE COMPLEXITIES OF REALITY

යථාර්ථයේ සංකීර්ණතා සමඟ වඩාත් සංවාදාත්මකව ජෛන ඥානවිභාගය ගොඩනැගී
ඇති ආකාරය පිළිබඳ විමර්ශනාත්මක අධ්‍යයනයක්

Niroshani, H.R.R.

Department of Philosophy, Faculty of Social Sciences, University of Kelaniya

Email: niroshaniruwani2001@gmail.com

සංක්ෂේපය

ජෛන දර්ශනය භාරතයේ බිහිවූ අවෛදික දර්ශන සම්ප්‍රදායක් ලෙසින් හඳුන්වන අතර බෞද්ධ දර්ශනය හැරුණු කොට ගැඹුරුතම විග්‍රහයක් ඥාන විභාගය සම්බන්ධව ඉදිරිපත් කොට තිබීමේ ගෞරවය හිමිවන්නේ ජෛන දර්ශනයටයි. ජෛන ආගම යනු ඉන්ද්‍රියාවේ සිට පැමිණි පුරාණ ආගමක් වන අතර එය විමුක්තිය හා සතුට සඳහා මාර්ගය භාවිත කරන නොවන සහ අත්හැරීමේ ජීවිතයක් ගත කිරීම බව උගන්වයි. එය හින්දු ආගම තුළ ප්‍රතිසංස්කරණ ව්‍යාපාරයක් ලෙස 6 වන සියවසේ ආරම්භ විය. මොවුන්ගේ ඥාන විභාගය පිළිබඳ සලකා බැලීමේදී එය ප්‍රධාන වශයෙන් තර්ක ශාස්ත්‍රය, පාරභෞතික විද්‍යාව හා ආචාර විද්‍යාව සමඟ සම්මිශ්‍රව පවතින්නක් ලෙසින් ද දැක්විය හැකිය. මෙම පසුබිම තුළින්, ජෛන දර්ශනය යථාර්ථය, භාෂාව, පරිභෝගික අත්දැකීම් හා යුක්තිය අතර සම්බන්ධය සොයා බැලූ අතර සත්‍යය පිළිබඳ අඩන-සම්පූර්ණ සහ සම්පූර්ණ නොවන දැක්මක පෘථක්කරණය මගින් අනෙකුත් දාර්ශනික සම්ප්‍රදායන් සමඟ සරසවි තර්කයක සහ සංවාදයක අතින් ගොඩනැගීය. එමඟින්, යථාර්ථයේ සංකීර්ණත්වය අල්ලා ගැනීමට ලිඛිත හා සජීවී සංවාදයක් ගොඩනැගුණු අතර දෘෂ්ටි-විශේෂයක් සත්‍යයට අයිති බව තහවුරු කිරීමේ ගැටළුවට ප්‍රාග්මතික, යුක්තිමය හා විවේචනාත්මක විසඳුමක් උදා කළේය. මෙම අධ්‍යයනය ගුණාත්මක විමර්ශනාත්මක පර්යේෂණයක් ලෙස ගොඩනැගුණේ. ජෛන ඥානවිභාගය සංකීර්ණ ඥාන සංකල්ප, නානාත්වය, සාපේක්ෂවීම, හා නයවාදය මගින් යථාර්ථය විවරණය කරන ආකාරය දර්ශනික අර්ථසම්පන්නත්වය හා සංවාදශීලීත්වය මත අධික්ෂේපණාත්මකව විග්‍රහ කිරීම මෙහි අරමුණයි. ඒ අනුව මෙකී ජෛන දාර්ශනික විග්‍රහයේ එන ඥාන විභාගය පිළිබඳ විග්‍රහය විමසා බැලීම මෙම ලිපියේ අරමුණ වේ.

මූලාශ්‍ර පද : යථාර්ථයේ සංකීර්ණතා, සංකීර්ණ ඥාන සංකල්ප, ජෛන ඥානවිභාගය

ABSTRACT

Jaina philosophy is recognized as a non-Vedic philosophical tradition that originated in India. Apart from Buddhism, it holds the distinction of presenting the most profound analysis of epistemology (the theory of knowledge). Jainism is an ancient religion from India that teaches a way of life based on non-violence and renunciation as the path to knowledge and happiness. It began in the 6th century BCE as a reform movement within Hinduism. When examining Jaina epistemology, it can be seen as an integration of logic, metaphysics, and ethics. Within this background, Jaina philosophy explored the relationship between reality, language, perception, and reasoning. It established a distinction between complete and partial perspectives of truth, thereby constructing a history of dialogue and debate with other philosophical traditions. Through this, Jain thinkers developed both written and oral dialogues aimed at grasping the complexity of reality, and they offered pragmatic, logical, and critical solutions to the problem of determining the nature of truth. This study is designed as a qualitative and analytical inquiry. It aims to critically examine how Jaina epistemology interprets the nature of reality through complex concepts of knowledge, plurality (anekāntavāda), relativity (syādvāda), and the doctrine of viewpoints (nayavāda), emphasizing its philosophical depth and dialogical character. Accordingly, this paper seeks to explore the epistemological framework within Jaina philosophical discourse.

KEYWORDS- *Complexity of reality, complex concept of knowledge, Jaina epistemology*

1. හැඳින්වීම

පෞරුෂ දර්ශනය භාරතයේ බිහි වූ අවෛදික දාර්ශනික සම්ප්‍රදායක් වන අතර ක්‍රි.පූ භයවන සියවසෙහි විර කාව්‍ය අවධිය තුළ බිහිවූවක් ලෙස සාමාන්‍ය පිළිගැනීමයි. ඓතිහාසික වශයෙන් පෞරුෂ දර්ශනය බෞද්ධ දර්ශනයට වඩා ඉපැරණි වූවක් ලෙසින් ම සැලකේ. මක්නිසාද බුදු දහමේ ප්‍රබුද්ධ අවස්ථාව වන විට පෞරුෂ ආගමික භාරතයේ අතීතය ජනප්‍රිය එකක්ව පැවැති බව ඓතිහාසික තොරතුරු හරහා පැහැදිලි වෙයි. වර්ධමාන් මහාවීර යනු පෞරුෂ ආගමේ නිර්මාතෘවරයාය. පෞරුෂ ආගමේ ඉගැන්වීම්වලට අනුව, දැනුම යනු එක් එක් පුද්ගලයාගේ ආත්මයේ අත්‍යවශ්‍ය ගුණාංගයයි. මේ අනුව පෞරුෂ ආගමේ ආගමික දර්ශනය තුළ වැදගත් වේ. මෙම අධ්‍යයනය පෞරුෂ ආගමේ සහ පෞරුෂ දර්ශනයේ ආගමික විද්‍යාව, සංජානනය, බුද්ධිය, ස්ථාවරයන්, නය සහ දෘෂ්ටිකෝණ සම්බන්ධයෙන් පවතින වෙනස් මතයකි. පෞරුෂ යන්නෙහි පදනමාර්ථය සලකා බැලීමේදී,

2. පෞරුෂ/ජින -ජය ගැනීමේ අර්ථය,/ආත්ම දමනයේ යෙදුන යන අදහස

ආත්ම දමනයෙන් යුතු පෞරුෂ ශාස්ත්‍රාචාරුන් හැඳින්වීම සඳහා ජින හෙවත් පෞරුෂ යන නාමයන් භාවිතා කොට ඇති අයුරු දැකගත හැකිය. එමෙන්ම තීර්ථංකර නමින් තවත් නාමයක්ද දැක ගත හැකි අතර තීර්ථ යනු තොටුපලයි. තීර්ථංකර යනු තොටුපොල කරවන්නා හෙවත්

තොටියාය, සංසාරය නමැති නද්දියෙන් එතෙර කරවන්නා වූ යන අර්ථය මෙමගින් දෙයි. ජෛන ශාස්තෘවරුන් ගණනින් විසි හතරක් වන අතර අවසන් ශාස්තෘවරයා වර්ධමාන මහා වීර නැතහොත් නිගණ්ඨනාථපුත්ත වේ. ජෛනයන් යනු සර්වඥ ජිනාවරුන්ගේ ඉගැන්වීම් විශ්වයේ සදාකාලික අත්‍යවශ්‍ය ස්වභාවයේ ප්‍රකාශනය බව සලකන අයයි. දැනට පවතින එකම ඉගැන්වීම වන්නේ මහාවීරගේ ඉගැන්වීම් වන අතර වත්මන් විශ්වීය යුගයේ අවසාන ජිනා වේ. ක්‍රි.ව 1 සියවසේදී ජෛන දර්ශනයේ මූලික නිකායන් දෙකක් දැකගත හැකිය. එනම්,

ශාශ්වත නිකායේ හා දිගම්බර නිකායේ දැඩිව මතවාදීමය වෙනසක් දැකගත නොහැකි වුවද දිගම්බර නිකාය දැඩි ප්‍රතිපත්තියක් අනුගමනය කරන සමයක් දාෂ්ටික පිරිසක් ලෙස හඳුන්වනු ලබයි. අනෙක් පුද්ගලයන් කාලීන අවශ්‍යතාවයන් මත තම අදහස් සකසා ගෙන ඇත. ක්‍රි.පූ. පස් වන සියවසේදී පමණ ජෛනයන්ගේ ග්‍රන්ථ, ග්‍රන්ථාරූඪ කරනයේ නියැලී අතර ජෛනයන්ගේ භාෂාව අර්ථ මාගධී වී ඇත. භික්ෂූන් සහ කන්‍යා සොහොයුරියන් සුදු වස්ත්‍ර පැළඳිය යුතු බවට ශ්වේතාම්බර (සුදු-සිවුරු) නිකාය තර්ක කරන අතර දිගම්බර ("අභස පැළඳ එනම්, නිරුවතින්") සැබෑ භික්ෂුවක් (නමුත් භික්ෂුණියක් නොවේ) නිරුවත් විය යුතු යැයි කියා සිටින නිකාය. මෙම මතභේදය කාන්තා ශරීරයකින් ආත්මයකට විමුක්තිය (මෝක්ෂය) ලබා ගත හැකිද නැද්ද යන්න පිළිබඳ තවත් මතභේදයක් ඇති කළේය. අදටත් පවතින මෙම නිකායික බෙදීම විධිමත් හැඩයක් ගැනීමට බොහෝ විට කාලය ගත විය.

3. ඥාන විභාගය හා ජෛන දර්ශනය

ඥාන විභාගය නම් දඬුවමේ ස්වභාවය, විෂය පථය හා සාධාරණීකරණය, විශ්වාස අධ්‍යයනය කිරීමක් වෙයි. නැතහොත් දැනුම ලබා ගැනීමේ සත්‍ය විශ්වාස සේම ඒවා යුක්ති සහගත කරන්නේ කෙසේද යන්න එහිලා අධ්‍යයනය කරනු ලබයි එබැවින් එය මිනිස් දැනුමේ ආරම්භය ස්වභාවය හා සීමාවන් කෙරෙහිද විමසිලිමත් වනු ලබයි ඉංග්‍රීසි භාෂාවේ එපිස්ටොමොලොජි/ epistemology හෙවත් theory of knowledge යන්නෙන් ඥාන විභාගය යන්න අරුත් දේ මෙය නිෂ්පන්න වී ඇත්තේ,

ග්‍රීක භාෂාවේ එපිස්ටිමි-දැනුම+ලොජියා- විමසුම

එපිස්ටොමොලොජි

එය පළමු වරට ස්කොට්ලන්ත ජාතිකයෙකු වූ ජේම්ස් ගේඩ්‍රික් ගේරියර් විසින් භාවිතයට ගෙන තිබේ. ඥානය විභාග කිරීම දර්ශනය ආරම්භක අවධියේ සිටම වැදගත් කර්තව්‍යක් ලෙස අගය කළ හැකිය. ඥානය නම් කවරේද?, මිනිසා දන්නේ කුමක්ද?, ඥානය සඳහා අවශ්‍ය කොන්දේසි මොනවාද? එහි ව්‍යුහාත්මක ස්වරූපය හා සීමාවන් කවරේ ද?... යනාදිය අතීතයේ පටන්ම විමසූ සහ විමසිලිමත් වූ ගැටලුන් ලෙස දැක්විය හැකිය. සැබවින්ම ඊට දිගු ඉතිහාසයක් පවතී. ග්‍රීක අවධියේ පටන් මේ දක්වා ආචාර ධර්ම, තර්ක ශාස්ත්‍රය, පාරභෞතික විද්‍යාව යන ක්ෂේත්‍ර අතරේ වැඩි වර්ධනය වූ ඊට මේ දක්වා වූ සෑම දාර්ශනිකයෙකුම මෙහි සංවර්ධනයට අඩු වැඩි වශයෙන් දායකත්වය ලබාදී ඇත. ඥාන විභාගයෙන් පරිබාහිර දර්ශනයක් නොපවතී.

කන්දේශොඩ විමලධර්ම හිමියන් විසින් රචනා කරන ලද භාරතීය දර්ශනයෙහි අන්තර්ගත පරිදි,

"ජේ රාගං ජානායි ජේ සච්චං ජානායි"

යමෙක් සත්‍යය දන්නේද හෙතෙම රාගය දනියි. යමෙක් රාගය දන්නේද හෙතෙම සත්‍යය දනියි.

කෙසේ වෙතත් ජෛන දර්ශනයට අනුව ඥානය පස්වැදෑරුම්ය. එනම්,

පළමු දැනුම වර්ග දෙක වක්‍ර දැනුම ලෙසත් ඉතිරි තුන සෘජු දැනුම ලෙසත් සැලකේ. ජීවයේ අත්‍යවශ්‍ය ස්වභාවය නම් සංජානනය සහ විවක්ෂණ දැනුම යන දෙකින්ම සෑදී ඇති විඤ්ඤාණයයි. ජෛන චින්තනයේ, සංජානනයේ අදියර හතරක් - නිරික්ෂණ, හඳුනා ගැනීමට කැමැත්ත, අධීක්ෂානය සහ හැඟීම - ආත්මීය සංජානනය (මතිඥාන), දැනුම වර්ග පහෙන් පළමුවැන්නයි. දෙවන වර්ගය වන ශ්‍රැතඥානය, ධර්ම ග්‍රන්ථ සහ සාමාන්‍ය තොරතුරු වලින් උපුටා ගන්නා ලද්දකි. ඒ දෙකම ඉන්ද්‍රියයන් විසින් සංජානනය කරන ලද බාහිර තත්වයන් මත පදනම් වූ සංජානනය මධ්‍යස්ථ වේ. මීට අමතරව, ක්ෂණික දැනුම වර්ග තුනක් ඇත - අවධි (අධි සංවේදී සංජානනය), මන:පර්යාය (අන් අයගේ සිතුවිලි කියවීම) සහ කේවල (සර්ව ඥානය). කේවල අනිවාර්යයෙන්ම කර්ම බාධාවන්ගෙන් නිදහස් වීම සහ ද්‍රව්‍යයට බැඳීමෙන් නොකැළැල් වූ ආත්මයේ පිරිසිදු ස්වරූපය පිළිබඳ සෘජු අත්දැකීමක් ඇත. නිදහස් වූ ජීවයක ප්‍රමුඛතම ගුණාංගය වන සර්වඥානා ඥානය එහි පාරිශුද්ධත්වයේ ලාංඡනයයි; මේ අනුව, තීර්තංකර වැනි විමුක්ති ආත්මයක්, සර්ව ඥානයේ හිමිකරු ලෙස හැඳින්වේ. කෙසේ වෙතත්, තීර්තංකරයෙකු වීමට යම් ආකාරයක කර්ම ඉරණමක් වර්ධනය කිරීම අවශ්‍ය වේ. මක්නිසාද ජෛනයන්ට සර්වඥානා දැනුමෙන් අඩු සියලු දැනුම දෝෂ සහිතය.

මහාවාර්ය දයා එදිරිසිංහ විසින් රචනා කරන ලද අවෛදික දර්ශනය හා ජෛන ඥානවිභාගය නමැති ග්‍රන්ථයේ දක්වා ඇති පරිදි ජෛනයන් හඳුන්වා දුන් ඥානයේ ප්‍රධානතම ප්‍රභේද දෙක වන්නේ පරෝක්ෂ හා අපරෝක්ෂ නමැති බෙදීමයි. ජෛන දාර්ශනිකයාට අනුව පරෝක්ෂ ඥානයට අයත් වන මති සහ ශ්‍රැති යන්න ඉන්ද්‍රිය මනසේ ඉපදෙන්නකි. අවධි මන:පර්යාය කේවල යන්න ප්‍රත්‍යක්ෂය මගින් නිෂ්පන්න වූවකි. මති යනුවෙන් සාමාන්‍යයෙන් සලකන්නේ ඉන්ද්‍රියන් මත පදනම්ව අප මනසින් ලබාගන්නා වූ ඥානය ලෙසින් සලකනු ලබයි. ශ්‍රැති වශයෙන් හඳුන්වනු ලබන්නේ සංකේත හා වචන භාවිතයෙන් ලබන ඥානයයි. අවධි යනු කාලය හා ඇතිත් පවතින දේ පිළිබඳ දැනගැනීමයි. එය ද්‍රව්‍යමය ඥානයක් ලෙසද සලකනු ලබයි. මන:පර්යාය යනු අන්අයගේ මනසේ පවතින දේ සියුම් ලෙස දැනගැනීමේ ඥානය බව කියැවෙයි. කේවල ඥානය ජෛන දර්ශනයේ ඉදිරිපත් කරනු ලබන උසස්ම ඥානය වශයෙන් සැලකේ. එය සර්වඥානා ඥානයකි. කෙසේ වෙතත් ජෛනයන්ගේ ඥානවිභාගයට අයත් ප්‍රධාන කොටස් කිහිපයක් දැකගත සාකච්ඡා කිරීමේදී .එනම්,

4. ස්‍යාද්වාදය

ස්‍යාද්වාදය ජෛන දාර්ශනිකයන්ගේ ප්‍රධානතම සිද්ධාන්තයක් ලෙස සඳහන් කළ හැකි අතර ස්‍යාද්වාදයේ අන්තර්ගත ප්‍රධානතම ලක්ෂණය වන්නේ එම ඥානය විය හැකි බවින් යුක්ත වීමයි. සෑම ප්‍රස්තුතයකම පවතින්නේ සිදුවිය හැකි ගුණයක් පමණමයි. ජෛන පාරභෞතික විද්‍යාවේ, සියලු විනිශ්චයන් කොන්දේසි සහිත වන අතර, යම් යම් තත්වයන්, තත්වයන් හෝ ඉන්ද්‍රියයන් තුළ පමණක් යහපත් බ යන වචනයෙන් ප්‍රකාශ වේ. ස්ථිරවම අපට සත්‍ය යැයි පිළිගත හැකි කිසිවෙකුත් නොමැත. නිරපේක්ෂත්වය පිළිබඳ න්‍යාය ජෛන දාර්ශනිකයන් විශ්වාස කළේ ලෝකයේ සෑම දෙයක්ම ව්‍යුහයෙන් සංකීර්ණ බවත් ඒ නිසා බොහෝ පැති ඇති

බවත්ය. සත්‍ය වූ දෙයකට නිෂ්පාදනය, විනාශය, ස්ථිර බව යන ලක්ෂණ තුනක් ඇත. ස්ථිර යැයි පෙනෙන සෑම වස්තුවක්ම නිෂ්පාදනයට හා විනාශයට වගකිව යුතුය. සෑම ආයතනයක්ම බොහෝ ගණනකින් එකකි.

එය එසේ වූ විට, යම් දෙයක් එහි එක් අංශයකින් පමණක් බැලීම සහ ඒ මගින් ලබාගත් ඒ දෙය පිළිබඳ දැනුම අවසාන බව තබා ගැනීම නුසුදුසු ය. ඊට පටහැනිව, එය නිසි ලෙස අල්ලා ගත හැකි වන පරිදි එහි බොහෝ හා විවිධ පැතිවලින් බැලිය යුතුය. සෑම වස්තුවකටම බහුවිධ අංග ඇත්තේය යන මෙම දෘෂ්ටිය බහුශ්‍රුත ධර්මය නම් වූ කාන්තවාද නම් වේ. යථාර්ථයට අනන්ත පැති ඇති අතර ඒවා සියල්ලම සාපේක්ෂ, කොන්දේසි සහිත වන අතර අප දන්නේ මෙම අංගවලින් සමහරක් පමණි. අපගේ විනිශ්චයන් බහු පාර්ශ්වීය යථාර්ථයේ විවිධ පැතිකඩ නියෝජනය කරන අතර අර්ධ සත්‍යයක් පමණක් ඉල්ලා සිටිය හැක. එබැවින් අපගේ සියලු විනිශ්චයන් අනිවාර්යයෙන්ම සාපේක්ෂ, කොන්දේසි සහිත සහ සීමිතය. රාධ ක්‍රිෂ්ණන්ගේ මතයට අනුව සෘද්ධාදයේ කොටස් දෘෂ්ටිකෝණ ලෙස හඳුන්වනු ලබයි. මෙහි ප්‍රධාන කොටස් කිහිපයකි.

සෘද් අස්ති

මෙමගින් ද්‍රව්‍ය හෝ විශේෂ තිබේ යන දෘෂ්ටිකෝණය ගෙන හැර දක්වයි. ද්‍රව්‍ය, ස්ථානය, කාලය, ස්වභාවය යන කරුණු හතර පිළිබඳ දෘෂ්ටිකෝණ යොමු කරන විටෙක එය එසේ පවතින්නේ නම් එය එසේ පවතින තත්ත්වය මෙමගින් නිරූපණය කරයි. සාපේක්ෂ වශයෙන් තිබේ.

සෘද් නස්ති

මෙහි නස්ති පදය යෙදී ඇත්තේ නොතිබේ හෙවත් නොපවතී යන අර්ථය ගෙනහැර දැක්වීම සඳහාය. සාපේක්ෂ වශයෙන් නොතිබේ.

සෘද් අස්තිනස්ති

මෙයින් යමක් පවතී හෝ නොපවතී යයි කිව හැකි බව හා කිව නොහැකි බව නිරූපණය කරනු ලබයි. සාපේක්ෂ වශයෙන් තිබේ සහ නොතිබේ.

සෘද් අව්‍යක්ත- සාපේක්ෂ වශයෙන් අභිධානය කළ නොහැක

සෘද් අස්ති අව්‍යක්ත- සාපේක්ෂ වශයෙන් තිබේ සහ අභිධානය කළ නොහැක

සෘද් නස්ති අව්‍යක්ත- සාපේක්ෂ වශයෙන් නොතිබේ සහ අභිධානය කළ නොහැක

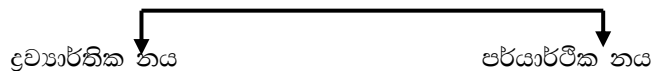
සෘද් අස්තිනස්ති අව්‍යක්ත- සාපේක්ෂ වශයෙන් තිබේ සහ නොතිබේ අභිධානය කළ නොහැක

මෙම සත් වැදෑරුම් විනිශ්චයේ වැදගත්කම නම් ඕනෑම දෙයක් සම්බන්ධයෙන් අපගේ දැනුම සාපේක්ෂ වීමයි. සෑම දෙයක්ම පවතින්නේ තමන්ගේම ද්‍රව්‍යය, අවකාශය, කාලය සහ ස්වරූපය යන දෘෂ්ටි කෝණයෙන් වන අතර එය අන්‍යයන්ගේ දෘෂ්ටිකෝණයෙන් ද්‍රව්‍ය, අවකාශය, කාලය සහ ස්වරූපය අනුව නොපවතී.

5. අනේකාන්තවාදය

පෞරාණිකයන් විසින් සියල්ල අනේකාන්තවාදය හෙවත් න+ඒකාන්ත වශයෙන් දක්වා ඇත. ඥාන විභාගමය වශයෙන් ඉදිරිපත් කරනු ලැබූ මෙම අනේකාන්තවාදය පෞරාණිකයන්ගේ ඥාන විභාගමය ඉගැන්වීම්වල සියුම් බව මනාව වටහා ගැනීමට උපකාරී වනු ලබයි. පෞරාණිකයන් විසින් ඉදිරිපත් කරනු ලැබූ අනේකාන්තවාදය එවකට සංශයවාදීන් ඉදිරිපත් කරනු ලැබූ ප්‍රතිවාදයක් ලෙස ගැනේ. අනේකාන්තවාදය පෞරාණිකයන්ට සමකාලීනව ආජීවක දර්ශනයේ ද පැවති බව කියැවෙයි. පෞරාණික අනේකාන්තවාදයට අනුව ද්‍රව්‍ය තුළ අනාත්මය ලක්ෂණ

දැකීමක් ලෙස මෙය දැක්විය හැකිය. එමෙන්ම නය වර්ග පිළිබඳ තවත් විග්‍රහයක් දැක ගත හැකිය.,

නය ප්‍රධාන කොටස් හතක් පවතින බව මහාවාර්ය දයා ඵදිරිසිංහ.,අවෛදික දර්ශනය හා ජෛන ඥානවිභාගය නමැති ග්‍රන්ථයේ සඳහන් කොට ඇත. ඊට අනුව,

- නෛගමනය
- සංග්‍රහනය
- ව්‍යවහාරනය
- සෘජුනය
- ශබ්දනය
- සමාධිරූපනය
- ඒවංභුතනය

කිසියම් ක්‍රියා පිළිවෙලක් මුළුල්ලේම දැකගත හැකි අරමුණ නෛගම නය වේ.උදාහරණ ලෙස මිනිසෙක් වතුර අදියි..රෙදි පෙගෙන්නට දමයි.මේ ක්‍රියා පද්ධතිය මුළුල්ලේම දැක ගැනීමට හැක්කේ රෙදිසේදීම නමැති ක්‍රියාවයි. එය නෛගමනය ලෙස හඳුන්වයි. සංග්‍රහනය ක්‍රියාවක සාමාන්‍ය ලක්ෂණ සලකා බලයි.ව්‍යවහාරනය ආනුභවික ඥානය පදනම් කර ගනියි. සෘජුනය ඒ මොහොතට පමණක් ම පවත්නා දේ සත්‍ය ලෙස පිළිගනී ශබ්දනය වචනයන්ගෙන් කෙරෙන දේ පද සහ ඒවායේ අර්ථ අතර පවතින සාපේක්ෂ සම්බන්ධතාවය පිළිගනී. සමහර විචාරක අදහස් වලට අනුව ජෛන දර්ශනයේ දක්වා ඇති පරිදි මිනිස් ඥාණය සාපේක්ෂය. එමෙන්ම සීමා සහිතය.එම නිසාම ඒවා පිළිබඳව අපගේ විනිශ්චයන්ද එවැනිම ස්වරූපයක් ගනුයේ නිරායාසයෙනි. අන්ධ මිනිසුන් සහ අලියෙක් අනේකාන්තවාද සහ ස්‍යාද්වාද යන ජෛන සංකල්ප බොහෝ විට අන්ධ මිනිසුන් සහ අලියෙකුගේ උපමාවෙන් පැහැදිලි කෙරේ. සත්‍යයේ බහුවිධ ස්වභාවය පැහැදිලි කිරීමට ජෛන කතුවරුන් විසින් පහත උපමාව (සහ එහි බොහෝ ප්‍රභේද) භාවිතා කරයි:

අලියා නම් අමුතු සතෙකු නගරයට ගෙන ආ බව අන්ධ මිනිසුන් පිරිසකට ආරංචි විය, නමුත් ඔවුන් කිසිවෙකු එහි හැඩය සහ ස්වරූපය නොදැන සිටියහ. කුතුහලය නිසා, අපි එය ස්පර්ශයෙන් පරීක්ෂා කර දැනගත යුතුයි. එයින් අපට හැකියාව ඇත.” එබැවින් ඔවුන් එය සෙවූ අතර, එය සොයාගත් විට ඔවුන් ඒ ගැන සොයා බැලූහ. පළමු පුද්ගලයාගේ , කඳට අත තැබූ විට, “මෙය කාණු බටයක් වැනිය. ”අත කතට වැදුන තවත් කෙනෙකුට එය විදුලි පංකාවක් සේ පෙනුනි. කකුල මත අත තිබූ තවත් අයෙක් පැවසුවේ, අලියාගේ හැඩය කණුවක් වැනි බව මට පෙනේ” ඔහුගේ පිටට අත තැබූ තැනැත්තා පැවසුවේ “ඇත්ත වශයෙන්ම, මේ ඇතා සිංහාසනයක් වැනිය” යනුවෙන් ඔහු පැවසුවේ, ඔවුන්ගෙන් කිසිවෙකු අයාලේ ගොස් නැති බව ඔහු පැවසූ විටය ඇතා පිළිබඳ සැබෑ විස්තරය කෙසේ වෙතත්, අලියාගේ සැබෑ පෙනුම තේරුම් ගැනීමට ඔවුන්ට නොහැකි විය.

ජෛන දාර්ශනික සම්ප්‍රදාය ඓතිහාසිකව පැවැති භාරතීය ඥානවාදීය සම්ප්‍රදායන් අතර විශිෂ්ට ස්ථානයක් ගන්නා සංකීර්ණ දාර්ශනික දෘෂ්ටියක් ලෙස දක්නට ලැබේ. එය බහුසත්වය, සව්‍යාවධානශීලී දැනුම, සාපේක්ෂ වස්තු සත්‍යත්වය, සහ සංවාදශීලී වාද පද්ධතියක් මත ඉදිරිපත් වේ. ජෛන ඥානවිභාගය යථාර්ථය සම්පූර්ණයෙන්ම එකම ආකෘතියකින් අධ්‍යයනය කළ නොහැකි බව පෙන්වයි. අන්‍ය දාර්ශනික සම්ප්‍රදායන්ගේ සම්පූර්ණවාදී, ඒකසත්‍යවාදී හා

ඒකසංකල්ප පද්ධතිවලට විරුද්ධව ජෛන දර්ශනය පිළිබඳ ප්‍රධාන මූලික සංකල්පය වන්නේ යථාර්ථය බහුකෝණීය බවයි. මෙම ඥාතීය මතය සප්තභංගී නමින් හැඳින්වෙන සය වශයෙන් සත්‍ය පිළිබඳ ප්‍රකාශන ක්‍රමය, නයවාදය ලෙස සැලකෙන යථාර්ථය සසඳන විෂය පත්‍ර විග්‍රහ ක්‍රමය, සහ අනේකාන්තවාදය (බැනඩ්‍රෙෆ්ට්) ලෙස හැඳින්වෙන බහුසත්ව සත්‍ය දෘෂ්ටිය මත සකස් වී ඇත. මෙම දැක්ම යථාර්ථය විචිත්‍ර හා බහුමානක බව නිශ්චිත කරමින්, සෑම කරුණක් පිළිබඳ ද සමානව හුදකලාව ප්‍රකාශ කිරීමට නොහැකි බව පෙන්වයි. ජෛන දර්ශනය වෙනස් ඥාන මාර්ගයන් හඳුන්වා දෙයි. ප්‍රතික්ෂ දැනුම, අනුමාන දැනුම, අගමානුගත දැනුම, සහ අව්‍යක්ත දැනුම ලෙස විවිධ මාර්ගයන් මගින් සත්‍යය සොයාගැනීමේ හැකියාව පිළිගනී. මේ අභ්‍යන්තර කාණ්ඩීකරණය ප්‍රමාණවාදයේ ව්‍යාප්තියක් ලෙස සලකන අතර, එය න්‍යාය-වාදය, බෞද්ධ මධ්‍යම මාර්ග දර්ශනය, සහ වෛශේෂික පද්ධතිය සමඟ සංවාදවල නිරත වූහ.

ඉතිහාසයෙන්ම භාරතීය දාර්ශනික සම්ප්‍රදායන් ද්විත්වවාදී, අද්වෛතවාදී හෝ නිරාත්මවාදී සිතියම්වලින් යථාර්ථය පරීක්ෂා කළේය. ඒ අතර ජෛනවාදය සත්‍යය හා යථාර්ථය පිළිබඳ නවතම විවරණයක් ඉදිරිපත් කරමින්, යම් ප්‍රකාශනයක් සම්පූර්ණයෙන්ම නිවැරදි හෝ සම්පූර්ණයෙන්ම වැරදි බව ප්‍රකාශ නොකරයි. මෙය දාර්ශනික සංවාද සංස්කෘතියට ඇති ප්‍රබල දායකත්වයක් ලෙස සැලකිය යුතුය. අනෙකාන්තවාදය මගින් සත්‍යය සම්පූර්ණයෙන් බහුකෝණීය බව පෙන්වයි. එහි අදහස වන්නේ කිසිදු සත්‍යයක් අනිවාර්යයෙන්ම එකම මානයකින් පමණක් අවබෝධ කළ නොහැකි බවයි. ජෛන දෘෂ්ටිය අනුව කෙනෙකුට සත්‍යය පිළිබඳ යම් කොටසක් අත්විඳීමට හැකි වුවත්, ඒ අත්දැකීම සම්පූර්ණ සත්‍යය නොවෙයි. සෑම භාවයක් සම්බන්ධවම දේශ-කාල, සම්බන්ධතා හා සත්‍ය-අසත්‍ය වන පුළුල් සංකීර්ණතා පවතින බැවින්, එකම නිශ්චිත කියමනක් නොමැත. මෙය සම්ප්‍රදායික රැබව-පාට්‍ය-නොයෙක් දාර්ශනික පද්ධතිවලට විරුද්ධව සපිරි-ආකෘතික සත්‍යක් නොසෙවීම සහ බහුඥානයට, විවෘත විවාදයට, සහ සංවාද-නිරත දැනුමකට පදනමක් සැපයීය.

සප්තභංගී යථාර්ථය සය විවිධ චේතනාවන් මගින් අවබෝධ වන බව පෙන්වයි. ඒවා වන්නේ ඇති විය හැක, නැති විය හැක, එක කාලයකහි හා තැනක ඇති, තවත් තැනක නැත, විස්තර කිරීමට නොහැක, සහ ඒවායේ සංයෝගිත රූප. මේ සංකල්පය සම්බන්ධයෙන් එක් ප්‍රකාශනයකින් සත්‍යය සම්පූර්ණයෙන්ම අවබෝධ කළ නොහැකි බව ආරක්ෂා කරයි. යථාර්ථය සලකා බැලීමේ නානා කෝණ පෙන්වයි. එය තාර්කික සංකල්පනාවක් ලෙස, යම් ප්‍රකාශනයක් හෝ කථනයක් අර්ථවත් වන්නේ එය සලකා බැලෙන දෘෂ්ටි කෝණය මත පමණක් බව පෙන්වයි. මෙය භාෂාව, සංකේත, හා සිතාගැනීමේ ලක්ෂණ ක්‍රියාත්මක වීම පිළිබඳ ද ප්‍රබල දැක්මකි. මෙම පද්ධතිය පෙන්වන්නේ දැනුම දෘෂ්ටි-වශී, සම්පර්ක-වශී, සහ කාලන්තර-වශී බවයි. එමෙන්ම මනුෂ්‍ය චේතනාවේ සීමා හඳුන්වා දෙයි. ප්‍රමාණවාදය තුළ න්‍යායත්මකව පෙන්වන අනුමාන, ප්‍රතික්ෂ සහ ශබ්ද-සම්ප්‍රදාන මාර්ගයන්ගෙන් වෙනස්ව, ජෛන දර්ශනය දැනුම සටහනක්, පිළිවෙලක්, සහ ගැලපෙන වෙලාවකින් විචාරණය කරයි. මෙහි සැලකිය යුතු දෙයක් වන්නේ ජෛන ඥාන විභාගය තනි සත්‍යයකටම ප්‍රමුඛත්වය දක්වීම නොවී, සත්‍යය පිළිබඳ විවෘත වාදයක හා සමාජ-නෛතික ප්‍රතිඵලයකට ද අදාළ වීමයි. සම්ප්‍රදායික දාර්ශනිකව ව්‍යවස්ථාගත සංකල්පනයට වඩා, එය සාමය, අනුකම්පාව, සහ නොවීර්ය ප්‍රතිපත්තියට සෘජු සම්බන්ධතාවය. එමගින් යථාර්ථය සම්බන්ධ ප්‍රබල මනෝවෘත්තීය හා සමාජීය ආකෘතියක් ද ඉදිරිපත් වේ.

බෞද්ධ හා න්‍යාය-වාදය සම්ප්‍රදාන් සමඟ සංවාදක ලෙස ජෛනවාදය දුර්වල ලෙස පෙනුනත්, එහි මූලික අවධිවලින් බහුකෝණී සත්‍ය විග්‍රහයක සංකල්පයක් මතු කළේය. ප්‍රතිත්‍යාසම්ප්‍රත්පාදයට සමාන වශයෙන් සම්බන්ධතා, කාලික භාවය, සහ පිළිවෙල මත යථාර්ථය හඳුන්වමින්, කිසිදු භාවයක සමාන නොවන වශයෙන් පවතින බව පෙන්වයි. මේ න්‍යායාත්මක පසුබිම මගින් පෙන්වන්නේ ජෛන දර්ශනය යථාර්ථය සම්බන්ධයෙන් සරල අර්ථකථනයක් නොවී, සංකීර්ණ හා සංවාදශීලී පද්ධතියක් බවයි. එය තර්කයෙන් පමණක් නොවී, භාවනාවත්, අධ්‍යාත්මික

අත්දැකීම්වත්, තනි න්‍යායෙක හුදකලා බවට නැගෙනුවත්, බහුදුර්වලයන් එක්කරගන්නා ඒකාබද්ධ දෘෂ්ටියක් ලෙස ලෝක දාර්ශනික සම්ප්‍රදායන්ට ප්‍රභල දායකත්වයක් ලබාදී ඇත. මෙහි සාරාංශය වන්නේ, ජෛන ඥානවිභාගය යථාර්ථයේ සංකීර්ණත්වය පිළිබඳ ගැඹුරු අදහස් පදනම් කරගනිමින්, සම්පූර්ණ සත්‍ය සොයාගැනීමේ උත්සාහය පිළිබඳ මනුෂ්‍යයාගේ සීමාවද පිළිගනිමින්, අවකාශ, කාල, සම්බන්ධතා හා දෘෂ්ටි භේදයන් ගණනයට ගනිමින්, අන්‍ය මතයන් සමඟ ගරු සහිත සංවාදයක නිරත වන දැනුම්මය සංස්කෘතියක් ඉදිරිපත් කිරීමයි.

6. නිගමනය

ජෛන ඥානවිද්‍යාව දැනුම පිළිබඳ කතිකාව සැලකිය යුතු ලෙස පොහොසත් කරන නවීන සහ ඇතුළත් රාමුවක් ඉදිරිපත් කරයි. සත්‍යය සම්පූර්ණයෙන්ම අල්ලා ගැනීමට එක් අත්දැකීමක් හෝ දෘෂ්ටි කෝණයක් පමණක් ප්‍රමාණවත් නොවන බවයි. අන්ධ මිනිසුන්ගේ අත්විඳීමෙන් එක් අයෙකුට අලියා පිළිබඳ ග්‍රාහ්‍යය ලැබෙන්නේ එහි කොටසකට පමණක් සම්බන්ධ වීමෙන්ය. එකාලක සියලු දත්ත එකතු නොකිරීම නිසා, ඔවුන්ගේ ප්‍රකාශන සත්‍යයෙහි කොටසක් පමණක් නියෝජනය කරන නමුත් සම්පූර්ණයෙන්ම සත්‍ය නොවේ. ඒ අනුව, ජෛන ඥානවිභාගය පෙන්වා දෙන්නේ සත්‍යය ගැඹුරු බහුස්තරීය ව්‍යුහයක් බවත් එය බහු දෘෂ්ටි කෝණයන් මගින් පමණක් අවබෝධ කළ හැකි බවත්ය. මෙහිදී එකම ප්‍රකාශයකින් සම්පූර්ණ යථාර්ථය අර්ථකථනය කිරීමට උත්සාහ කිරීම දාර්ශනික අන්ධකාරයකි. ඒ වෙනුවට, තවත් පුද්ගලයන්ගේ අත්විඳීම් හා දෘෂ්ටි කෝණ සඳහා විරිත් හඳවනක් ඇතිවීම විමර්ශනාත්මක ශිල්පයෙකුගේ අත්‍යවශ්‍ය ගුණයකි. ජෛන දර්ශනයේ අන්තෝක්තවාදී ව්‍යුහය මේ මගින් විවේචනාත්මක සංවාදය පිළිබඳ බලවත් මඟපෙන්වීමක් සපයයි.හිමිකම් සහිත විනිශ්චයකාරීත්වයෙන් වුව ද, මෙම විවරණය සම්පූර්ණ සත්‍යයක් ලෙස පෙන්වීමට ජෛන දාර්ශනිකයන් කැමති නොවති. ඒ වෙනුවට, "මේ තත්ත්වයන් යටතේ, මේ දෘෂ්ටි කෝණයෙන් සත්‍ය විය හැක" යන සාර්ථක න්‍යාය ලෝකයෙහි ගැඹුරු සංකීර්ණ වස්තුවල සාපේක්ෂ බව මනාව උදාන කරයි.

එබැවින්, ජෛන ඥානවිභාගය මගින් දැනුම කල්පනාකාරී, බහුමානී, අභිප්‍රේත හා සංවාදාත්මක ක්‍රියාවලියක් ලෙස පෙන්වා දෙයි. දැනුම සම්පූර්ණ, කල්පනා රහිත, නිරපේක්ෂ අයිතියක් ලෙස නොව, හැමවිටම අවකාශික, කාලික, පරිසර සහ මනෝභාවික කොන්දේසි මත රඳාපවතින සත්‍ය ප්‍රවේසයකි. ජෛන අන්තෝක්තවාදය හා ස්වාද්වාදය අද දිනත් විශේෂ වැදගත්කමක් ගනී. පශ්චාත්-ආධුනික දාර්ශනික සංවාදය තුළ ද මේ අදහස් සමාජීය සත්‍යය, දේශපාලනික ප්‍රකාශන, මාධ්‍ය-ආශ්‍රිත සත්‍ය ගොඩනැගීම, විවිධ සංස්කෘතික දේශන හා විද්‍යාත්මක සංකල්ප අර්ථකථනය කිරීමේදී උචිත අදිරුකයක් සපයයි.සත්‍යයේ සාපේක්ෂතාව සහ බහුවිධතාව වැලඳ ගැනීමෙන්, ජෛන දර්ශනය අවබෝධය සඳහා අඛණ්ඩ සහ විවෘත මතභේදයක් යුත් ගවේෂණයක් වන අතර එහි අන්තෝක්තවාද, ස්වාද්වාද සහ නයවාද යන මූලධර්ම සාමූහිකව බහුවිධ දෘෂ්ටිකෝණයන් සලකා බැලීමේ වැදගත්කම සහ දැනුමේ සන්දර්භීය ස්වභාවය ඉස්මතු කරයි. මෙම ප්‍රවේශය බුද්ධිය පෝෂණය කරනවා පමණක් නොව, යථාර්ථයේ සංකීර්ණතා සමඟ වඩාත් සංවාදාත්මකව ජෛන ඥානවිද්‍යාව විවිධාකාර හා අන්තර් සම්බන්ධිත ලෝකයක දැනුමේ සංකීර්ණතා සැරිසැරීමට වටිනාකාවයක් බව අනාවරණය කරයි.

ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ

Bhattacharyya, N. N. (1980). Basic Jaina epistemology. *Journal of Indian Philosophy*, 8(2),101–114.

<https://www.jstor.org/stable/1400179>

Britannica. (n.d.). Jainism: Summary. *Encyclopaedia Britannica*.

<https://www.britannica.com/summary/Jainism>

Edirisinghe, M. (n.d.). Daya Avidika Darshanaya ha Jaina Gnana Vibhagaya [Avidika philosophy and Jain epistemology]. (In Sinhala).

Kandegoda Vimaladhamma Thero. (n.d.). Indiyaanu Darshanaya [Indian Philosophy]. (In Sinhala).

Soni, J. (2020). Jaina philosophy. Stanford Encyclopedia of Philosophy.

<https://plato.stanford.edu/entries/jaina-philosophy/>

Wikipedia contributors. (2023, February 13). History of Jainism. Wikipedia, The Free Encyclopedia.

https://en.wikipedia.org/wiki/History_of_Jainism